

๓.๓ แนวทางการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานสำหรับคนพิการ

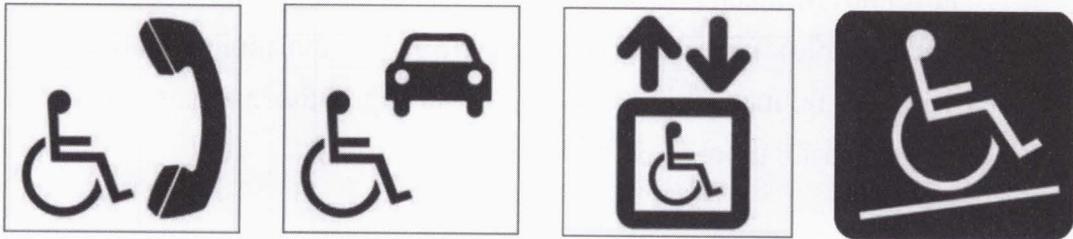
กฎกระทรวงมหาดไทย กำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับคนพิการ หรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. ๒๕๔๘ กำหนดให้หน่วยงานราชการ ซึ่งได้แก่ โรงพยาบาล สถานพยาบาล ศูนย์บริการสาธารณสุข สถานเอนามัย อาคารที่ทำการของราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การของรัฐที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายสถานศึกษา หอสมุด และพิพิธภัณฑ์ สถานิชนสงฆ์มวลชน เช่น ท่าอากาศยาน สถานีรถไฟ สถานีรถ ท่าเทียบเรือที่มีพื้นที่ส่วนใดของอาคารที่เปิดให้บริการแก่บุคคลทั่วไปเกิน ๓๐๐ ตารางเมตร จัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ทางลาด ห้องน้ำ ที่จอดรถ ป้ายและสัญลักษณ์ ศูนย์บริการข้อมูลข่าวสารภายในอาคารสำหรับคนพิการ ยกเว้นอาคารที่มีอยู่ก่อนหรือได้รับอนุญาตหรือได้ยื่นขออนุญาตก่อสร้างหรือดัดแปลงอาคาร หรือได้แจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น และได้ดำเนินการตามมาตรา ๓๙ ทวิแล้ว ก่อนวันที่กฎกระทรวงนี้ ใช้บังคับ (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๔๘ และให้มีผลบังคับใช้เมื่อพ้น ๖๐ วัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป) ดังนั้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่ได้อยู่ในหลักเกณฑ์ข้อยกเว้นจึงต้องมีการปรับปรุงอาคารสถานที่ เพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ ดังนี้

๓.๓.๑ ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก

บริเวณที่จะต้องมีการมีป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก คือ ที่จอดรถ ทางลาด จุดบริการข้อมูล และห้องน้ำ โดยป้ายแสดงสัญลักษณ์จะต้องมีเครื่องหมายแสดงทิศทางชัดเจน จากจุดทางเข้า ที่เห็นได้ชัดแต่ไกล มีความชัดเจน มองเห็นได้ง่าย ติดอยู่ในตำแหน่งที่ไม่ทำให้สับสน หากพื้นที่นั้นๆ เปิดให้บริการตอนกลางวันต้องมีไฟส่องสว่าง ลักษณะของป้าย จะต้องมียุทธศาสตร์ รูปคนพิการนั่งเก้าอี้ล้อ หันไปด้านขวามือของผู้มอง พื้นสีขาวโดยพื้นป้ายเป็นสีน้ำเงิน หรือเป็นสีน้ำเงิน โดยพื้นป้ายเป็นสีขาว

(ก)

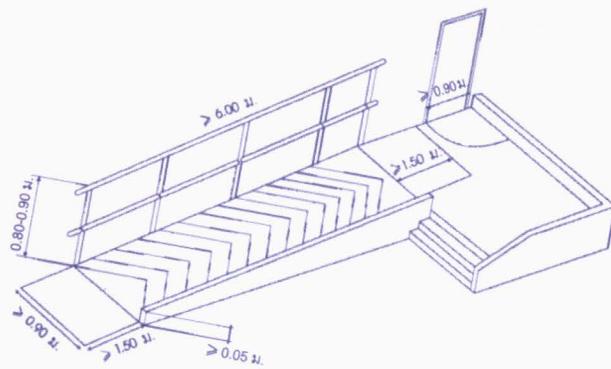
(ข)

ภาพที่ ๓.๑ (ก) ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก (ข) ตัวอย่างป้ายแสดงทางไปสู่สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ

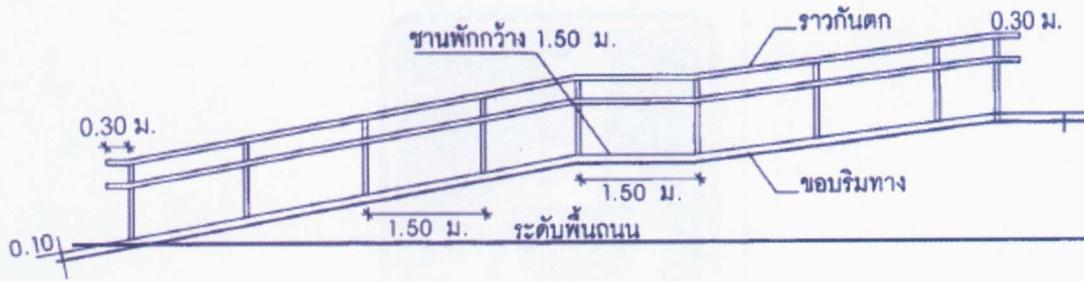
ที่มา : สำนักส่งเสริมศักยภาพและสิทธิ สำนักงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, ๒๕๕๖ : ๓๓.

๓.๓.๒ ทางลาดและลิฟต์

ผิวทางลาดเป็นวัสดุไม่ลื่น ความชันไม่เกิน ๑ : ๑๒ ความยาวช่วงไม่เกิน ๖ ม. ถ้าเกินต้องมีชานพักยาวไม่น้อยกว่า ๑.๕๐ ม. กว้างไม่น้อยกว่า ๙๐ ซม. ถ้าความยาวรวมเกิน ๖ ม. ต้องกว้างไม่น้อยกว่า ๑.๕๐ ม. ทางลาดที่ยาวเกิน ๒.๕๐ ม. ต้องมีราวจับทั้งสองด้าน ราวจับต้องกลม สูงไม่น้อยกว่า ๘๐ ซม. ไม่เกิน ๙๐ ซม.

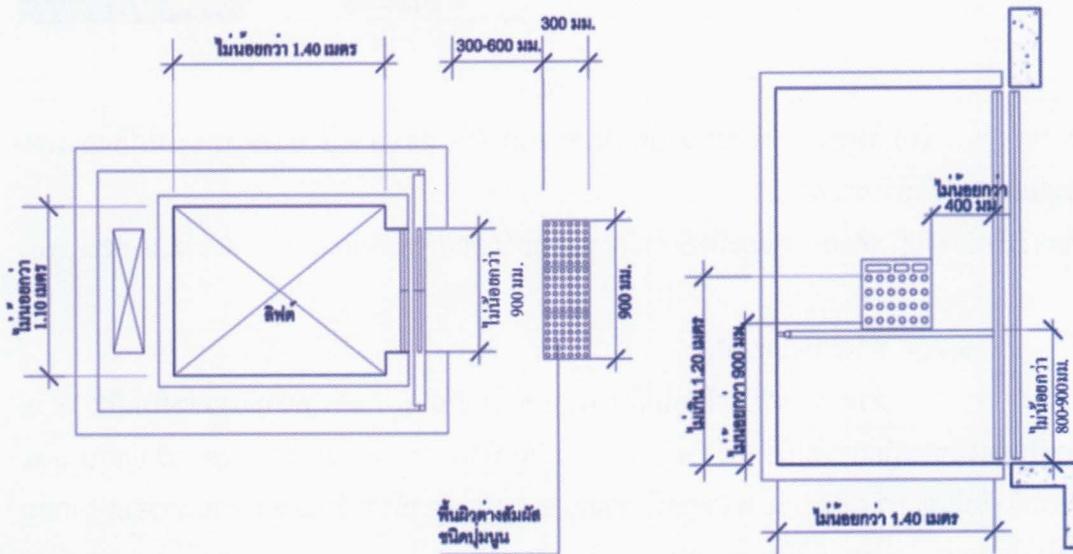
(ก)

(ข)

ภาพที่ ๓.๒ (ก) ทางลาด (ข) ทางลาดพร้อมราวจับ

ห้องลิฟต์กว้างไม่น้อยกว่า ๑.๑๐ ม. ยาวไม่น้อยกว่า ๑.๔๐ ม. ประตูลิฟต์กว้างไม่น้อยกว่า ๐.๙๐ ม. และมีระบบป้องกันลิฟต์หนีผู้โดยสาร ปุ่มกดเรียกลิฟต์ ปุ่มบังคับลิฟต์ ต้องสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า ๐.๙๐ ม. ปุ่มบนสุดสูงไม่เกิน ๑.๒๐ ม. และขนาดปุ่ม มีเส้นผ่านศูนย์กลางไม่น้อยกว่า ๒ ซม. มีอักษรเบรลล์กำกับ เมื่อกดต้องมีเสียงดังและมีแสง

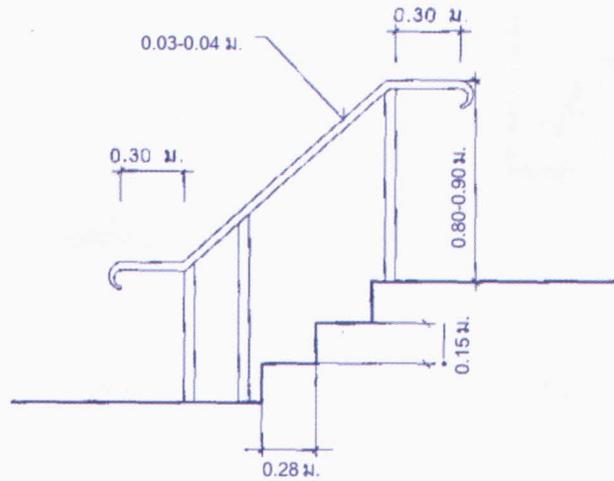

ภาพที่ ๓.๓ ลิฟต์และปุ่มบังคับลิฟต์

ที่มา : สำนักส่งเสริมศักยภาพและสิทธิ สำนักงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, ๒๕๕๖ : ๒๙.

๓.๓.๓ บันได

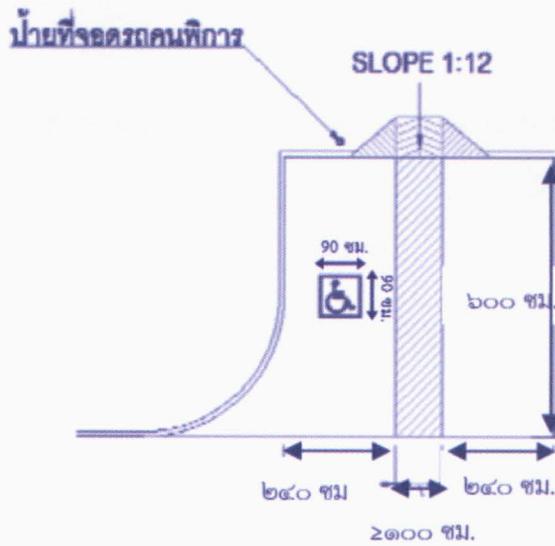
กว้างไม่น้อยกว่า ๑.๕๐ ม. มีชานพักทุกระยะแนวตั้งไม่เกิน ๒ ม. มีราวจับทั้งสองข้าง ลูกตั้งสูงไม่เกิน ๑๕ ซม. ลูกนอนไม่น้อยกว่า ๒๘ ซม. ฝิวบันไดเป็นวัสดุไม่ลื่น และลูกตั้งบันไดห้ามเปิดเป็นช่องโล่ง

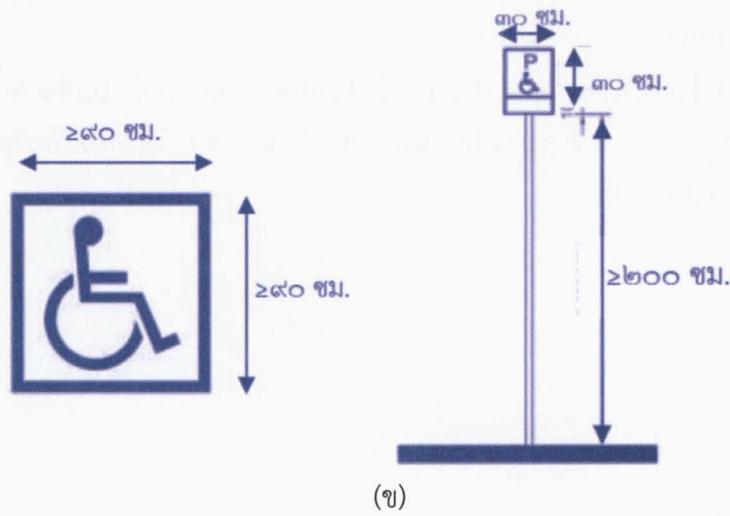
ภาพที่ ๓.๔ บันไดและราวจับ

๓.๓.๔ ที่จอดรถ

ที่จอดรถตั้งแต่ ๑๐ - ๕๐ คัน ต้องมีช่องจอดรถคนพิการ คนชรา อย่างน้อย ๑ ช่อง ที่จอดรถตั้งแต่ ๕๑ - ๑๐๐ คัน ต้องมีช่องจอดรถคนพิการ คนชรา อย่างน้อย ๒ ช่อง ที่จอดรถเกินกว่า ๑๐๑ คัน ให้เพิ่มช่องจอดรถคนพิการ คนชรา ๑ ช่อง ทุกๆ จำนวนรถ ๑๐๐ คัน เศษเกินกว่า ๕๐ คัน ให้คิดเป็น ๑๐๐ คัน และใกล้ทางเข้าออกอาคารที่สุด ระดับพื้นเสมอกัน มีป้ายบอกยาวไม่น้อยกว่า ๖ ม. กว้างไม่น้อยกว่า ๒.๔ ม. และมีช่องว่างข้างรถอีก ๑ ม. ตลอดแนวยาวที่จอด

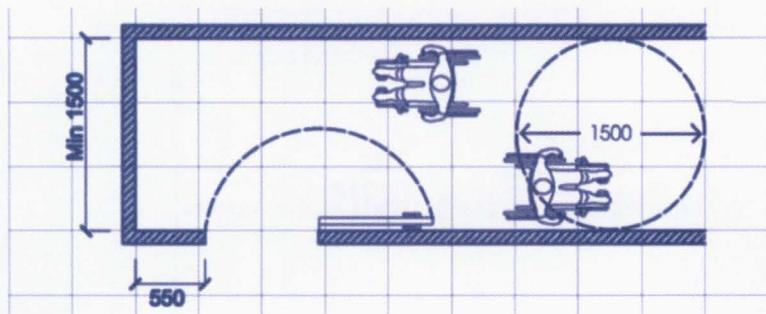
(ก)

ภาพที่ ๓.๕ (ก) ที่จอดรถคนพิการ (ข) สัญลักษณ์บนพื้นและป้ายที่จอดรถ
ที่มา : สำนักส่งเสริมศักยภาพและสิทธิ สำนักงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, ๒๕๕๖ : ๖.

๓.๓.๕ ทางเข้าอาคารทางเดินระหว่างอาคารและทางเชื่อมระหว่างอาคาร

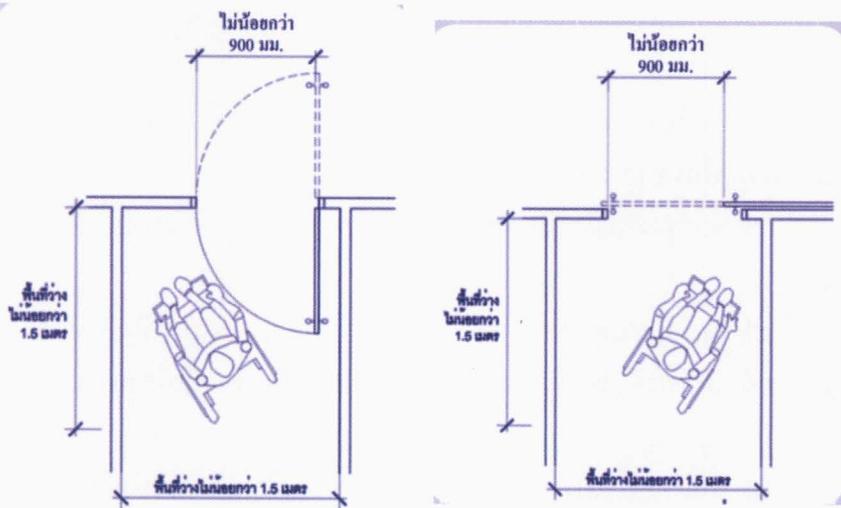
เป็นพื้นผิวเรียบเสมอกันไม่ลื่น ไม่มีสิ่งกีดขวางหรือส่วนของอาคารยื่นล้ำออกมา อยู่ในระดับเดียวกับพื้นถนนภายนอกอาคารหรือพื้นลานจอดรถมีความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า ๑.๕ เมตร ท่อระบายน้ำหรือรางระบายน้ำบนพื้นมีฝาปิดสนิท ถ้าเป็นฝาแบบตะแกรงมีขนาดของช่องตะแกรงกว้างไม่เกิน ๑.๓ ซม. ในบริเวณที่เป็นทางแยกหรือทางเลี้ยวให้มีพื้นผิวต่างสัมผัส และต้องมีผนังหรือราวกันตกทั้งสองด้าน ในกรณีที่มีสิ่งกีดขวางที่จำเป็นบนทางเดิน ต้องจัดให้อยู่ในแนวเดียวกันไม่กีดขวาง ทางเดิน และจัดให้มีพื้นผิวต่างสัมผัสหรือมีการกันเพื่อให้ทราบก่อนถึงสิ่งกีดขวางไม่น้อยกว่า ๓๐ ซม. ป้ายหรือสิ่งอื่นใดที่แขวนอยู่เหนือทางเดินต้องมีความสูงจากพื้นทางเดินไม่น้อยกว่า ๒๐๐ ซม.

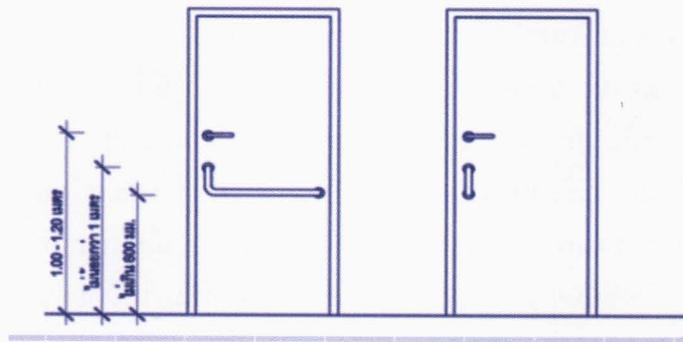
ภาพที่ ๓.๖ ทางเข้าอาคาร ทางเดินระหว่างอาคาร และทางเชื่อมระหว่างอาคาร (หน่วยเป็นมิลลิเมตร)
ที่มา : สำนักส่งเสริมศักยภาพและสิทธิ สำนักงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, ๒๕๕๖ : ๒๕.

๓.๓.๖ ประตู

กว้างไม่น้อยกว่า ๙๐ ซม. ถ้ามีธรณีประตู ห้ามสูงเกิน ๒ ซม. และให้ขอบลาด ไม่เกิน ๔๕ องศา ธรณีประตูเป็นบานเปิดผลักเข้าออก เมื่อเปิดออกสู่ทางเดินหรือระเบียงต้องมีที่ว่าง กว้าง ยาว ไม่น้อยกว่า ๑.๕๐ ม. และธรณีประตูบานเลื่อน ต้องมีมือจับ ทั้งด้านในนอก สูงจากพื้น ไม่น้อยกว่า ๑ ม. ปลายด้านล่างไม่เกิน ๐.๘๐ ม.

(ก)

(ข)

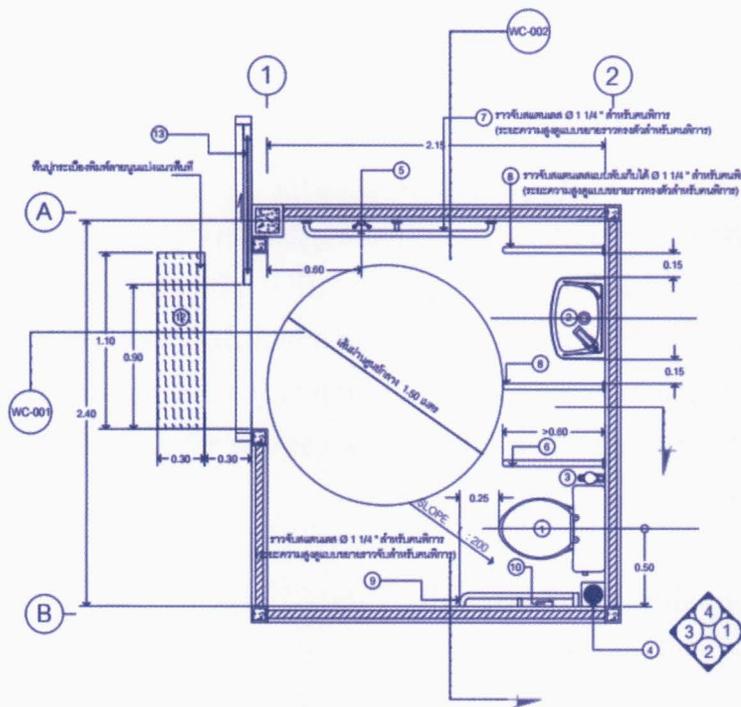
ภาพที่ ๓.๗ (ก) ประตูบานเปิดผลักเข้าออกและประตูบานเลื่อนที่เหมาะสมกับคนพิการ
(ข) มือจับประตูสำหรับคนพิการ

ที่มา : สำนักส่งเสริมศักยภาพและสิทธิ สำนักงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ,
๒๕๕๖ : ๓๔-๓๕.

๓.๓.๗ ห้องส้วม

ห้องส้วมสำหรับคนพิการหรือทุพพลภาพ และคนชราต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

- ๑) พื้นที่ว่างภายในห้องส้วมเพื่อให้เก้าอี้ล้อสามารถหมุนตัวกลับได้ ซึ่งมีเส้นผ่านศูนย์กลางไม่น้อยกว่า ๑,๕๐๐ มิลลิเมตร
- ๒) ประตูของห้องที่ตั้งโถส้วมเป็นแบบบานเปิดออกสู่ภายนอกโดยต้องเปิดค้างได้ไม่น้อยกว่า ๙๐ องศา หรือเป็นแบบบานเลื่อนและมีสัญลักษณ์รูปคนพิการติดไว้ที่ประตูด้านหน้าห้องส้วม
- ๓) พื้นห้องส้วมต้องมีระดับเสมอกับพื้นภายนอกถ้าเป็นพื้นต่างระดับต้องมีลักษณะเป็นทางลาดและวัสดุปูพื้นห้องส้วมต้องไม่ลื่น
- ๔) พื้นห้องส้วมต้องมีความลาดเอียงเพียงพอไปยังช่องระบายน้ำทิ้ง เพื่อที่จะไม่ให้มีน้ำขังบนพื้น
- ๕) โถส้วมชนิดนั่งราบสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า ๔๕๐ มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน ๕๐๐ มิลลิเมตร มีพนักพิงหลังที่ให้คนพิการหรือทุพพลภาพ และคนชราที่ไม่สามารถนั่งทรงตัวได้เองใช้พิงได้
- ๖) ที่ปล่อยน้ำเป็นชนิดคันโยกปุ่มกดขนาดใหญ่หรือชนิดอื่นที่คนพิการหรือทุพพลภาพ และคนชราสามารถใช้ได้อย่างสะดวก
- ๗) มีด้านข้างด้านหนึ่งของโถส้วมอยู่ชิดผนังโดยมีระยะห่างวัดจากกึ่งกลางโถส้วมถึงผนังไม่น้อยกว่า ๔๕๐ มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน ๕๐๐ มิลลิเมตร
- ๘) ต้องมีราวจับที่ผนังส่วนด้านที่ไม่ชิดผนังให้มีที่ว่างมากพอที่คนพิการหรือทุพพลภาพ และคนชราที่นั่งเก้าอี้ล้อสามารถเข้าไปใช้โถส้วมได้โดยสะดวก
- ๙) ในกรณีที่ดินข้างของโถส้วมทั้งสองด้านอยู่ห่างจากผนังเกิน ๕๐๐ มิลลิเมตร ต้องมีราวจับบริเวณด้านชิดผนังเพื่อช่วยในการพยุงตัว เป็นราวจับในแนวนอนและแนวตั้งต้องมีราวจับเพื่อนำไปสู่สุขภัณฑ์อื่นๆ ภายในห้องส้วมมีความสูงจากพื้น ไม่น้อยกว่า ๘๐๐ มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน ๙๐๐ มิลลิเมตร
- ๑๐) ติดตั้งระบบสัญญาณแสงและสัญญาณเสียงให้ผู้ที่อยู่ภายนอกแจ้งภัยแก่คนพิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา และระบบสัญญาณแสงและสัญญาณเสียงให้คนพิการหรือทุพพลภาพ และคนชราสามารถแจ้งเหตุหรือเรียกหาผู้ช่วยในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินไว้ในห้องส้วม โดยมีปุ่มกดหรือปุ่มสัมผัสให้สัญญาณทำงาน ซึ่งติดตั้งอยู่ในตำแหน่งที่คนพิการหรือทุพพลภาพ และคนชราสามารถใช้งานได้สะดวก

No.	สัญลักษณ์และอุปกรณ์
1	โถส้วมชักโครกแบบ แอปพลิเคชัน ที่กดน้ำอัตโนมัติด้านข้างของโถ
2	อ่างล้างหน้าติดผนัง ชนิดเซรามิก ภายในบานพับ พร้อมกระจกบานบานพับ
3	สายฉีดชำระแบบกักน้ำ
4	ประตูบานพับที่พื้น พร้อมกระจกกันลมและที่ดักน้ำ
5	ขอบชนไม้ ติดที่ระดับ 1.20 ม.
6	ราวโคมลอยแบบพับเก็บได้ ติดตั้งข้างโถส้วม ห่างจากพื้น 0.70 ม. ขนาด เส้นผ่านศูนย์กลาง 3-4 เซนติเมตร
7	ราวโคมลอยแบบพับเก็บได้ ติดตั้งข้างโถส้วม ห่างจากพื้น 0.80 ม.
8	ราวโคมลอยแบบพับเก็บได้ ติดตั้งข้างโถส้วม ห่างจากพื้น 0.80 ม. ที่โถอ่าง ขนาด เส้นผ่านศูนย์กลาง 3-4 เซนติเมตร
9	ราวทรงตัวรูปตัว L เส้นผ่านศูนย์กลาง 3-4 เซนติเมตร
10	ถังดูดกลิ่นแบบหมุน ดึงที่ระดับ 0.95 เมตร และ 0.25 เมตร
11	พัดลมดูดอากาศ เพื่อระบายไอน้ำจากอ่างอาบน้ำ เป็นเดิน
12	พื้นไม้สังเคราะห์ ขนาด 0.30 x 0.30 เมตร ยาวตลอดความกว้างประตูโถส้วม ติดตั้งห่างประตูโถส้วม 0.30 เมตร
13	ประตูบานพับชนิดตีระแนงเหล็กบานพับ

ภาพที่ ๓.๘ ห้องส้วมสำหรับคนพิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา
ที่มา : กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, ๒๕๕๗.

๓.๓.๘ พื้นผิวต่างสัมผัส

อาคารต้องจัดให้มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนพิการทางการมองเห็นที่พื้นบริเวณต่างระดับที่มีระดับต่างกันเกิน ๒๐๐ มิลลิเมตร ที่ทางขึ้นและทางลงของทางลาดหรือบันไดที่พื้นด้านหน้าและด้านหลังประตูทางเข้าอาคารและที่พื้นด้านหน้าของประตูห้องส้วม โดยมีขนาดกว้าง ๓๐๐ มิลลิเมตร และมีความยาวเท่ากับและขนานไปกับความกว้างของช่องทางเดินของพื้น ต่างระดับทางลาดบันไดหรือประตูและขอบของพื้นผิวต่างสัมผัสอยู่ห่างจากจุดเริ่มต้นของทางขึ้นหรือทางลงของพื้นต่างระดับทางลาดบันไดหรือประตูไม่น้อยกว่า ๓๐๐ มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน ๓๕๐ มิลลิเมตร ในกรณีของสถานีขนส่งมวลชนให้ขอบนอกของพื้นผิวต่างสัมผัสอยู่ห่างจากขอบของชานชาลาไม่น้อยกว่า ๖๐๐ มิลลิเมตร แต่ไม่เกินกว่า ๖๕๐ มิลลิเมตร

๓.๓.๙ หอประชุม

หอประชุมต้องจัดให้มีพื้นที่เฉพาะสำหรับเก้าอี้ล้อ อย่างน้อยหนึ่งทีทุกๆ จำนวน ๑๐๐ ที่นั่ง โดยพื้นที่เฉพาะนี้เป็นพื้นที่ราบ ขนาดความกว้างไม่น้อยกว่า ๙๐๐ มิลลิเมตร และความยาวไม่น้อยกว่า ๑,๔๐๐ มิลลิเมตร ต่อหนึ่งที่อยู่ในตำแหน่งที่เข้าออกได้

อาคารที่มีอยู่ก่อนหรือได้รับอนุญาตหรือได้ยื่นขออนุญาตก่อสร้างหรือดัดแปลงอาคารหรือได้แจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นแล้วก่อนวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับให้ได้รับยกเว้น ทั้งนี้อาคารที่มีการดัดแปลง จะต้องไม่เป็นการเพิ่มพื้นที่อาคารรวมกันทุกชั้นเกินร้อยละ ๒ ของพื้นที่อาคารรวมกันทุกชั้นที่ได้รับอนุญาตไว้ก่อนกฎกระทรวงนี้ใช้บังคับไม่เป็นการเพิ่มความสูงของอาคาร ไม่เป็นการเพิ่มพื้นที่ปกคลุมดินและไม่เป็นการเปลี่ยนตำแหน่งหรือขอบเขตของอาคารให้ผิดไปจากที่ได้รับอนุญาตไว้ก่อนกฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ

๓.๔ แนวทางการดำเนินงานของศูนย์บริการคนพิการทั่วไป

ศูนย์บริการคนพิการทั่วไปได้แก่ศูนย์บริการคนพิการที่จัดตั้งโดยองค์กรด้านคนพิการ หรือองค์กรอื่นใดที่ให้บริการแก่คนพิการ ราชการส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา หรือราชการส่วนท้องถิ่นอื่น ที่มีกฎหมายจัดตั้ง) หรือหน่วยงานภาครัฐเพื่อให้บริการแก่คนพิการในระดับพื้นที่หรือตามประเภท ความพิการหรือให้บริการแก่คนพิการเป็นการเฉพาะในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง การขอจัดตั้งศูนย์บริการคนพิการทั่วไปของราชการส่วนท้องถิ่น ให้ผู้มีอำนาจทำการแทนองค์กรเป็นผู้ยื่นคำขอจัดตั้งต่อ ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณีพร้อมด้วยเอกสารหลักฐานดังต่อไปนี้

- ๑) ร่างข้อบังคับหรือระเบียบของศูนย์บริการคนพิการอย่างน้อยประกอบด้วย ชื่อศูนย์บริการคนพิการ สถานที่ตั้ง ศูนย์บริการคนพิการ วัตถุประสงค์โครงสร้างและการบริหารงาน การให้บริการและคุณภาพการให้บริการ
 - ๒) รายชื่อผู้ดำเนินการศูนย์บริการคนพิการ
 - ๓) แผนผังแสดงสถานที่ตั้งของศูนย์บริการคนพิการ
- สามารถยื่นคำขอจัดตั้งศูนย์บริการคนพิการทั่วไปได้ที่ศูนย์บริการคนพิการระดับจังหวัด